

///// zpráva z konference ///

Tělesnost a autonomie: bioetika v občanské společnosti. Workshop Filosofického ústavu AV ČR, Praha, 9. prosince 2011.

Jana Dlouhá

Koncem roku 2011 se konal v konferenčním centru Filosofického ústavu AV ČR workshop s názvem *Tělesnost a autonomie: bioetika v občanské společnosti*, věnovaný vybraným aktuálním tématům bioetiky. Toto pracovní setkání nad záměrně široce rozvrženým tématem mělo vést k identifikaci klíčových problémů ve sledované oblasti, k vyjasnění stanovisek účastníků a k případnému konsensu o základních pojmech daného tematického okruhu.

Workshop, jehož svolání iniciovala Wendy Drozenová, volně navazoval na aktivity související s nedávným vydáním knihy *Etika vědy v České republice*,¹ jejíž byla W. Drozenová editorkou a hlavní autorkou. Do programu byly zařazeny vybrané takové otázky vědy a filosofie, jež propojují vývoj v současné medicíně, diskuzi nad jeho lidským

a morálním rozměrem a úvahy o lidských právech a občanské společnosti jako takové. Jakýmsi implicitním tématem setkání bylo právo na kladení (filosofických) otázek – kdo je může klást a kdy, za jakých podmínek? Předchází problémy, které před nás staví každodenní praxe, teorii, anebo je naopak prvotní teorie? Jsou tyto problémy filosoficky uchopitelné, případně jak? Jak by se potom filosofie měla vyhnout riziku, že se budou její závěry míjet s běžnou praxí a že se tyto „nůžky“ budou dále rozevírat, nedokáže-li předběhnout stále rychlejší technologický pokrok? Filosofie začíná údivem, otázkou; jde tedy o právo, nebo přímo o nárok na vlastnictví tohoto počátku – bez něj se nové přístupy nemohou zrodit ani v jiných sférách myšlení. Začíná-li naproti tomu věda teprve s vyslovením hypotéz, které jsou již zformulovány s ohledem na její metodologii, znamená to, že mají být její nevědecké počátky přiřčeny právě (a pouze) filosofii? Jakou úlohu svěřit v této věci laickému názoru a jakou arénu takovému laickému názoru propůjčit?

Filosofie by se zde jistě měla osvědčit ve své původní užitečnosti: přispět k vyjasnění pojmů (v rámci workshopu šlo např. o pojem *nátlaku* v souvislosti s diskusí o přípustnosti eutanazie; o pojem *autonomie* apod.). Co je jádrem některých obecně užívaných pojmů,

¹ Wendy DROZENOVA et al., *Etika vědy v České republice: od historických kořenů k současné bioetice*. Praha: Filosofie 2010.

jaké má jejich používání souvislosti a jaká jsou pravidla či závazky s nimi spojené?

Důležitým předmětem diskusi mezi účastníky workshopu byla „institucionalizovaná“ etika, jak ji lze vyčíst např. z platných právních dokumentů nebo analýzy struktury finančních toků v oblasti medicíny: Ohromné částky jsou investovány do bohaté části populace západního světa, například k potlačování projevů stárnutí, což se jeví jako problematické v situaci, kdy lze s daleko nižšími náklady podstatně zlepšit nebo dokonce zachránit velký počet lidských životů v rozvojových zemích. Samostatnou kapitolou jsou pak komerční aspekty medicíny: Není třeba, navzdory všeobecně přijaté normě úspěchu, krásy, bohatství atd., přiznat právo na zcela rovnoprávnou existenci také neúspěchu, ošklivosti, hlouposti, případně nespokojenosti (která jediná může přinést pozitivní změnu)? Není to jen svět reklamy, kdo nám vnucuje názor, že toto vše je nežádoucí a že je tedy naším právem a někdy snad i povinností takové stavy překonat, je-li to technicky možné? Nejde totiž jen o blaho jednotlivce, nýbrž o celé zaměření medicínského výzkumu a farmaceutického průmyslu, který posléze aktivně utváří náš životní styl.

Je zřejmé, že praxe přináší filosofii nové podněty, a že filosofie může recipročně praxi nabídnout

vyjasnění problémů, jejichž řešení bývá nezřídka ponecháno na těch, kteří k tomu mají nejméně předpokladů – osob znevýhodněných, pacientů v těžké životní situaci atp. Cílem našeho setkání bylo soustředit se právě na tyto zdánlivě málo důležité otázky, které však formují kulturu společnosti, a v důsledku toho jsou i významným civilizačním faktorem. Naše diskuse bude jistě pokračovat, ať již v rámci podobných setkání či na stránkách odborných periodik.

///// zpráva z konference ///

Philosophy and Social Science.
Akadémie vied Českej republiky /
Univerzita Karlova v Prahe, Praha,
9.–13. mája 2012.

Martin Solík

Vysoká profesionalita, precízne zostavený program, účasť výrazných osobností sociálnej a politickej filozofie, napríklad Charlesa Taylora či Nancy Fraserovej, detailná organizácia, krásne prostredie, neobyčajne priateľský prístup – aj takto sa dá zhodnotiť dvadsiaty ročník pražskej medzinárodnej vedeckej konferencie o kritickej teórii spoločnosti *Philosophy and Social Science*. Konferencia sa uskutočnila v dňoch